

BLAZOANE ACORDATE UNOR FAMILII ROMÂNEȘTI DIN TIMIȘ (1534–1636)

Laurențiu-Ștefan Szemkovics*

Cuvinte cheie: Arhivele Naționale, blazoane, heraldica, nobili români, Timiș
Mots-clés: Archives nationales, blasons, héraldique, nobles roumains, Timiș

Blasons accordés aux quelques familles nobles roumaines de Timiș (1534–1636) (Résumé)

Cette présentation se propose de répondre à une nécessité impérieuse, à savoir de faire connaître les blasons accordés, entre 1534–1636, par les souverains de l'époque, aux quelques familles ou des personnes roumaines du département Timiș, individuellement ou en groupe, pour des faits d'armes et d'autres mérites dans leur service. Tout d'abord, l'étude comprend l'analyse des composantes des blasons, à savoir l'écu, la chromatique de son champ, les figures héraldiques naturelles et artificielles, ainsi que les éléments extérieurs de l'écu: le heaume, la couronne qui se trouve au-dessus du heaume, le cimier, les lambrequins. Dans la deuxième partie, nous avons décrit les blasons, tenant compte, à chaque fois, de la date, du lieu, de la personne qui accorde le blason, du titulaire, du blasonnement de l'insigne conformément aux normes de la science héraldique, et, selon le cas, des descriptions originales en latin, des reproductions héraldiques, du quota et des références bibliographiques.

Scopul acestei prezentări este de a face cunoscut blazoane care, în perioada 1534–1636, au fost conferite de Ferdinand I (I), Sigismund Báthori (II, III), Gabriel Báthori (IV, V), Gabriel Bethlen (VI–VIII) și Gheorghe Rákóczi I (IX–XII) unor familii sau persoane cu merite deosebite din Timiș, provenind din localitățile Duboz (VI), Lugoj (II–V, VII–XII) și Sintești (I).

Blazoanele au fost cercetate de pe unele diplome originale cu blazon aflate la Serviciul Județean Mureș al Arhivelor Naționale – „Colecția de documente și manuscrise a Bibliotecii documentare Teleki-Bolyai”, precum și din descrieri de blazoane preluate din diferite lucrări editate și din registrele *Liber Regius* aflate pe role de microfilm în colecția „Microfilme Ungaria” de la Arhivele Naționale Istorice Centrale din București.

Vom structura studiul nostru în două părți: prima va cuprinde analiza propriu-zisă a elementelor care compun blazoanele, iar în cea de-a doua vom prezenta, apelând la heraldică, descrierile blazoanelor, însoțite, acolo unde este cazul, de textul original în limba latină, de cotă, de bibliografie și de reproducerile acestora.

Blazonul este ansamblul elementelor dispuse în conformitate cu normele heraldice, astfel încât

să-l individualizeze pe posesor și să exprime plastic atribuțiile acestuia. Termenul de blazon are ca echivalent în limba latină *arma* (arme), iar *armales* desemnează actul solemn (diploma de înnobilitare cu blazon) prin care se conferea unor persoane și dreptul de a purta blazon ca atribut al nobilității¹. La descrierea blazonului am ținut seama de principalele sale componente: scutul și diviziunile sale; mobilele cuprinse în câmpul său și elementele exterioare ale scutului.

Scutul este partea centrală a unui blazon, simbolizând arma de apărare a cavalerilor medievali, suprafață pe care luptătorii își reprezentau propriul însemn heraldic. După forma lor, întâlnim următoarele scuturi (I, X): militar (IV–V, VII–IX, XII) drept (VI, XI); triunghiular (II–III).

Câmpul scutului apare în culorile: albastru (II–XII); roșu (I).

La compozițiile heraldice analizate, am întâlnit două categorii de figuri heraldice: naturale și artificiale.

Figurile heraldice naturale sunt, așa cum reiese și din denumire, luate din natură. În cazul de față le-am grupat pe domenii: a) *din domeniul formelor*

* Arhivele Naționale Istorice Centrale – București.

¹ Ölyvedi Vad Imre, *Nemesség könyve*, Szeged (1910), 57.

cosmosului – o lună crescătoare înspre o parte, iar înspre cealaltă un astru sau o stea strălucitoare (IX); b) *din domeniul formelor de relief* – câmpie verde (VIII); colină înverzită și acoperită cu iarbă (III); c) *din domeniul florei* – mănunchi de spice de grâu bine coapte ținut de un om (XII); mănunchi din spice de grâu copt (VI); ramură verde de palmier ținută de un călăreț (X); spic de grâu ținut în cioc de un porumbel alb (III); d) *din domeniul faunei* – braț omenesc, tăiat mai în jos de umăr, îndoit pe jumătate de la cot, îmbrăcat cu o platoșă, ținând în sus o sabie scoasă din teacă, ieșind dintr-o coroană regală (IX); cal alb pe care stă un călăreț în veșminte negre (X); cal negru (VII); cap de turc înfipt într-o sabie (V) înroșită (XII); cap de turc, din care se scurge sânge, înfipt într-o sabie (VII); călăreț îmbrăcat în întregime cu armură (II); călăreț, în veșminte negre, pe cal alb (X); militar redat în întregime, cu pieptul acoperit de platoșă și purtând coif, încălțat cu cizme galbene, încins cu o sabie încovoiată (V); om întreg, așezat pe un cal negru (VII); om, îmbrăcat în haine de culoare verde (VIII); om, redat în întregime, îmbrăcat cu o haină roșie (XII); om, redat în întregime, îmbrăcat în roșu și purtând cizme galbene (IV); porumbel alb ținând în cioc un spic de grâu (III); trei colți de argint spre stânga (I); turc călare, lovit în frunte, cu o rană mortală (VIII); urs, zugrăvit în culoarea sa naturală, ieșind dintr-o coroană, redat pe jumătate, străpuns de o lance (XI).

În categoria *figurilor heraldice artificiale* se includ totalitatea lucrurilor create de oameni în decursul timpului, fiind, deci, rezultatul muncii lor. În cazul de față, am întânit: a) *îmbrăcăminte* – armură cu care este îmbrăcat un călăreț (II); cizme galbene purtate de un militar (V) sau de un om (IV); coif purtat de un militar (V); haina roșie purtată de un om (IV, XII); haine de culoare verde, cu care este îmbrăcat un om (VIII); platoșă acoperind pieptul unui militar (V) sau cu care este îmbrăcat un braț omenesc (IX); veșminte negre purtate de un călăreț (X); b) *arme* – iatagan cu mânerul de aur (I); lance străpungând un urs (XI); sabie aurită, ținută de un om (IV); sabie în al cărui vârf este înfipt un cap de turc (V, VII, XII); sabie încovoiată cu care este încins un militar (V); sabie scoasă din teacă și stropită cu sânge, ținută de un om cu mâna dreaptă (VIII), de un braț omenesc (IX) sau de un călăreț (II); c) *coroană* – din care iese un urs (XI); regală, împodobită cu diferite pietre prețioase și perle, din care se vede ieșind un braț omenesc (IX); d) *obiecte de harnașament* – hățurile calului ținute în mâna stângă de un călăreț (VII).

Analizând ornamentele exterioare ale scutului,

am remarcat că elementul care urmează ca importanță scutului, din ansamblul unui blazon, este timbrul. La blazoanele studiate, *timbrul* reunește următoarele elemente: coiful, coroana plasată peste acesta, cimierul sau creștetul, lambrechinii.

Coiful, atestând originea militară a heraldicii, amintește de protecția capului războinicului în luptă. În aceste compoziții, el este militar închis (II, IV-IX, XI-XII), așezat pe scut și militar cu viziera lăsată în jos, aurit pe unele părți (III).

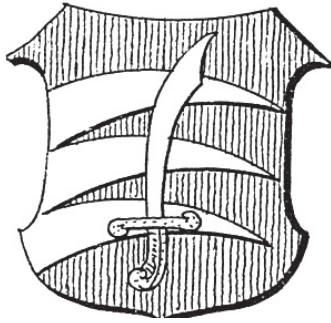
Coroana, plasată peste coifuri, este: regală împodobită cu pietre scumpe (IV, VI-VII, XI-XII); regală împodobită cu pietre prețioase și perle de mai multe culori (V, VIII-IX).

Cimierul (creștetul) este elementul așezat în partea cea mai de sus a unui blazon. Întâlnim cimier la două blazoane: cocor cu penele pictate în culoarea naturală, stând pe piciorul stâng, iar în dreptul ținând o pană de scris (IV); braț omenesc tăiat de la umăr și ținând o cruce aurită, iar deasupra crucii este un porumbel care ține strâns cu ghearele piciorului drept o pană de scris (VIII).

Lambrechinii sunt ornamente exterioare ale scutului redată sub forma unor fășii de stofă sau frunze de acant răsucite care cad din vârful coifului pe flancurile scutului. Ei au fost înfățișați, ca și întreaga compoziție, în conformitate cu stilul epocii, amintind de acoperământul coifului sfâșiat în luptă. Culorile lambrechinelor s-au realizat după anumite norme, respectiv părțile lor exterioare să reproducă smaltul principal al scutului, iar cele interioare cromatica mobilei mai importante din scut. Astfel, la blazoanele de față, întâlnim lambrechini de diferite culori, înconjurând și împodobind cât se poate de frumos ambele laturi ale scutului (II-III, V-IX, XI-XII).

I. 1534, „in festo Fabiani et Sebastiani Martyr”, Viena. *Ferdinand I confirmă vechiul blazon pentru frații Ladislau și Ioan Drakulya de Sintești (Semthesth, Timiș).* Armele: în scut roșu, un iatagan, cu mânerul de aur, așezat în pal, broșând peste trei colți de argint spre stânga. Reproducerea blazonului realizată după Siebmacher.²

² Illéssy János, Pettkó Béla, *A Királyi Könyvek. Jégyszéke a bennük foglalt nemesség cím, címér, élőnev és honosság adományozásoknak 1527–1867*, Budapest (1895), 55; Constantin Reichenauer von Reichenau, Géza von Csergheő, Oscar von Bárczay, *Adel von Siebenbürgen*, în *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch*, Band IV, Theil XII, Heft 8, Nürnberg (1898), 88; Victor baron de Coroianu, *Familii nobile din Transilvania: aristocrația rurală a Maramureșului și Făgărașului: diplome și blazoane*, Meckenheim/Bonn, (1999), Editura Gutinul, Baia Mare (2001), 85, 118, tab. 6; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Blazoane individualizând*

II. 1590 iulie 18, Alba Iulia. *Sigismund Báthori conferă nobilitate și blazon lui Gheorghe Giuraca de Lugoș (Lugas, Timiș).* Armele: scut triunghiular, de culoare albastră, în al cărui câmp se vede un călăreț îmbrăcat în întregime cu armură, ținând cu mâna dreaptă o sabie scoasă din teacă și îndreptată în sus. Deasupra scutului este pus un coif militar închis din al cărui vârf cad de o parte și de alta lambrechini de diferite culori, înconjurând și împodobind cât se poate de frumos ambele laturi ale scutului.

„*Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, in cuius campo eques toto corpore armatus dextra mucronem evaginatum sursum erectum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, ex cuius cono teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utraque scuti latera pulcherrime ambiunt et exornant*”³

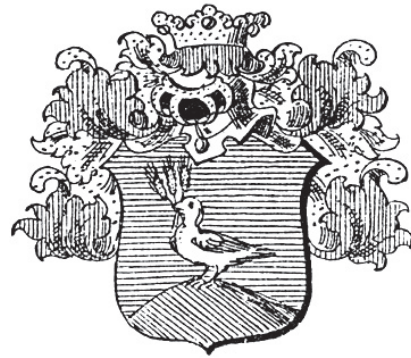
III. 1593 mai 5, Alba Iulia. *Sigismund Báthori conferă diploma de înnobilitare și blazon lui Matei Ztanissa de Lugoș (Lugos, Timiș).* Armele: scut triunghiular, de culoare albastră, a cărui parte de jos este ocupată de o colină înverzită și acoperită cu iarbă, pe care stă un porumbel alb ținând în cioc un spic de grâu. Scutul este timbrat de un coif militar cu viziera lăsată în jos, aurit pe unele părți, iar din vârful lui cad pe ambele laturi ale scutului fășii sau panglici de diferite culori care îl înconjură și îl împodobesc foarte frumos. Reproducerea blazonului realizată după Siebmacher.

„*Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, cuius imam partem collis virens et herdidibus occupat, in eiusque vertice columba alba consistens rostro aristam triticeam conspicitur; supra scutum galea militaris clausa est posita certa suis in locis deaurata ex cuius cono teniae sive lemnisci variorum colorum*

familii nobile de origine română din Transilvania (secolele XVI-XIX), Editura Moroșan, București (2014), nr. IV, 65.

³ Costin Feneșan, *Diplome de înnobilitare și blazon din Banat, secolele XVI-XVII*, Editura de Vest, Timișoara (2007), nr. 2, 60–63; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *op. cit.*, nr. XXIII, 69.

hinc inde defluentes utramque scuti partem pulcherrime ambiunt atque exornant”⁴

IV. 1608 iunie 18, Alba Iulia. *Gabriel Báthori conferă nobilitate și blazon lui Stephan Literati, alias Fodor de Lugoș (Lugas, Timiș).* Armele: scut militar, de culoare albastră, în câmpul căruia se vede un om, redat în întregime, îmbrăcat în roșu și purtând cizme galbene, ținând strâns în mâna dreaptă o sabie aurită, ridicată în sus, iar în stânga ... Deasupra scutului este așezat un coif militar închis cu o coroană regală împodobită cu pietre scumpe, din care iese un cocor cu penele pictate în culoarea naturală, stând pe piciorul stâng, iar în dreptul ținând o pană de scris ...

„*Scutum videlicet militare coelestini coloris in cuius campo sive area homo integer rubeo habitu et flavis cothurnis indutus enseque deaurato ... erectus stare dextra ense nudum sursum porrectum fortiter vibrare sinistra vero manus latere ... conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus apprime ex. super quo grus quidam naturalibus pennis depictus sinistro stare dextro autem pedibus calamus scriptorium tenere conspicitur. Ex cono autem ...*”⁵

⁴ *Adel von Siebenbürgen*, 190; Nyulásziné Straub Éva, *A Magyar Országos Levéltárban őrzött eredeti címereslevelek jegyzéke*, Budapest (1981), nr. 263, 31; eadem, *Címereslevelek jegyzéke. Masodik, javított, bővített kiadás*, Magyar Országos Levéltár, Budapest (2000), 28, poziția 284; Costin Feneșan, Două diplome de înnobilitare și blazon pentru românii din Lugoș și Caransebeș (1593, 1652), în *Revista Arhivelor*, LXXX, 1994, vol. LVI, nr. 1, 103–109; Idem, *Diplome de înnobilitare și blazon...*, nr. 3, 64–68; Victor baron de Coroianu, *op. cit.*, 82, 140, tab. 29; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *op. cit.*, nr. XXIX, 70.

⁵ *Liber Regius*, V, în Arhiva Națională Maghiară, fond „Arhiva Capitlului din Alba Iulia”, gășibil și la Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare se va cita: ANIC), colecția (în continuare se va cita: col.) „Microfilme Ungaria”, rola (în continuare se va cita: r.) 873, cadrul (în continuare se va cita: c.) 38; Tagányi Károly, *Jegyzéke az Országos Levéltárban a magyar és erdélyi udv. Kancelláriák föllállításáig található hercegi, grófi, bárói, honossági és nemesi*

V. 1611 noiembrie 13, Oradea (Varad).

Gabriel Báthori conferă nobilitate și blazon lui Ștefan Somogyi, alias Szöcs (Suciu) de Lugoș (Lugas, Timiș); diploma de înobilare a fost confirmată și transcrisă de Gabriel Bethlen, principele Transilvaniei, la Alba Iulia, la 28 octombrie 1624. Armele: scut militar, de culoare albastră, în al cărui vârf este o câmpie verde pe care stă drept un militar redat în întregime, cu pieptul acoperit de platoșă și purtând coif, încălțat cu cizme galbene, încins cu o sabie încovoiată, ținând cu mâna dreaptă sabia strălucitoare în sus și în al cărui vârf este înfipt un cap de turc. Deasupra scutului este un coif militar închis, pe care este pusă o coroană sau diademă regală împodobită cu diferite pietre prețioase și perle de mai multe culori. Din vârful coifului se scurg lambrechini de diferite culori, înconjurând și împodobind cât se poate de frumos laturile sau marginile acestui scut.

„Scutum videlicet militare coelestini coloris, cuius fundum cespes viridis occupat, in cuius campo sive area miles integer erecte stare, thorace lorica et galea ac cothurnis flavis indutus gladioque decurvato succinctus, dextra manum gladium vibratum sursum elevatum caputque turcicum transfixum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam corona sive diadema regium variis gemmis unionibusque variegatum contegit etc. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant”.⁶

VI. 1618 august 18, Alba Iulia. *Gabriel Bethlen conferă nobilitatea și blazon lui Stephan Olah de Duboz (Doboz, Timiș). Armele: Scut militar drept, de culoare albastră, în al cărui câmp se află un mănunchi din spice de grâu copt. Pe scut este așezat un coif militar închis, care are în vârf o coroană regală împodobită cu pietre scumpe. Din vârful coifului curg lambrechini de diverse culori.*

„Scutum videlicet militare coelestine coloris in campo sive area manipulus et parissime et maturo tripco confectus positus esse conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter

oklevelnek, Budapeșt (1886), p. 25; Costin Feneșan, *Diplome de înobilare și blazon...*, nr. 10, 84–85; Laurențiu-Ștefan Szemkovicș, *op. cit.*, nr. LXIX, 80.

⁶ Arhivele Naționale Mureș, *Colecția de documente și manuscrise a Bibliotecii documentare Teleki-Bolyai*, inv. nr. 100, f. 345 v – 346 (cotă veche: manuscris 393); Costin Feneșan, *Diplome de înobilare și blazon...*, nr. 13, 89–92; Laurențiu-Ștefan Szemkovicș, *op. cit.*, nr. CXXIV, 93–94.

exornatum. Ex cono autem galeae teniae sive lemnisci variorum colorum”.⁷

VII. 1625 iunie 22, Alba Iulia. *Gabriel Bethlen conferă nobilitate și blazon lui Ioan Pribek de Lugoș (Lugas, Timiș), soției lui Sofia Vlad și copiilor lor Ioan, Elisabeta și Ecaterina. Armele: scut militar, de culoare albastră, în al cărui câmp sau arie se vede un om întreg, așezat pe un cal negru, ținând în mâna dreaptă o sabie scânteietoare în vârful căreia este înfipt un cap de turc din care se scurge sânge, iar în mâna stângă hățurile calului. Deasupra scutului este pus un coif militar închis, peste care este așezată o coroană regală împodobită cu pietre prețioase. Iar din vârful coifului pornesc în jos lambrechini de diferite culori care înconjură și împodobesc cât se poate de frumos ambele laturi sau margini ale aceluiași scut.*

„Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo seu area homo integer equo subnigro insident dextra ense corruscantem cui caput turcicum sanguinem distillans transfixum est gestare, sinistra vero manuum habenas equi dirigere visitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regia gemmis unionibus variegatum. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utramque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant”.⁸

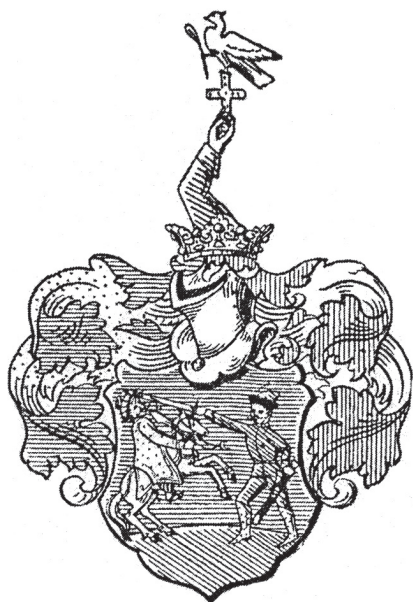
VIII. 1628 aprilie 20, Alba Iulia. *Gabriel Bethlen conferă nobilitate și blazon lui Gheorghe Loncea (Loncza) din Lugoș (Timiș), soției sale Ecaterina Cărăstău și fiilor lor Gheorghe și Grigore. Armele: scut militar, de culoare albastră, al cărui vârf este ocupat de o câmpie verde pe care stă drept un om, îmbrăcat în haine de culoare verde, ținând cu mâna dreaptă, îndreptată în sus, o sabie scoasă din teacă și stropită cu sânge, iar în cealaltă parte un turc călare, lovit în frunte, cu o rană mortală. Deasupra scutului este un coif militar închis, peste care este așezată o coroană sau diademă regală, împodobită cu pietre prețioase și perle, din care se ridică un braț omenesc tăiat de la umăr și ținând o cruce aurită. Deasupra crucii este un porumbel, care ține strâns cu ghearele piciorului drept o pană*

⁷ *Liber Regius*, X, în Arhiva Națională Maghiară, fond *Arhiva Capitlului din Alba Iulia*, gășibil și la ANIC, col. *Microfilme Ungaria*, r. 874, c. 86; Laurențiu-Ștefan Szemkovicș, *op. cit.*, nr. CLI, 99.

⁸ *Liber Regius*, XIII, în Arhiva Națională Maghiară, fond *Arhiva Capitlului din Alba Iulia*, gășibil și la ANIC, col. *Microfilme Ungaria*, r. 874, c. 489–490, 661–664; Tagányi Károly, *op. cit.*, 58; Costin Feneșan, *Diplome de înobilare și blazon...*, nr. 14, 93–97; Laurențiu-Ștefan Szemkovicș, *op. cit.*, nr. CLXXXIV, 108.

de scris. Din vârful coifului cad lambrechini de diferite culori etc. Reproducerea blazonului realizată după Costin Feneșan.

„*Scutum videlicet militare coelestini coloris, cuius fundum cespes viridis occupat, super quo homo integer viridi veste indutus erectus stare dextraque gladium evaginatam sursum elevatum et sanguine madentem vibrare, ex adverso turcae equo insidenti, in fronte lethale vulnus inflixisse conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit corona sive diadema regium gemmis atque unionibus decenter exornatum, ex quo brachium humanum humerotenus resectum crucem deauratam tenens eminere ac supra crucem columbus quidam unguibus dextri pedis calamum scriptorium constringere visitur, ex cono porro galeae teniae sive lemnisci variorum colorum defluentes etc.*”⁹

IX. 1631 iunie 21, Alba Iulia. *Gheorghe Rákóczi I conferă nobilitate și blazon lui Ioan Kigo de Lugoj (Lugas, Timiș), soției sale Eufrosina Fora și fiului său vitreg Marcu Nagy. Armele: scut militar, de culoare albastră, al cărui câmp sau arie este ocupată de o lună crescătoare înspre o parte, iar înspre cealaltă de un astru sau o stea strălucitoare. Deasupra lor este pusă o coroană regală, împodobită cu diferite pietre prețioase și perle, din care se vede ieșind un braț omenesc, tăiat mai în jos de umăr, îndoit pe jumătate de la cot, îmbrăcat cu o platoșă și ținând în sus o sabie scoasă din teacă. Deasupra scutului este un coif militar închis, pe care este pusă o*

⁹ Sándor Imre, *Czimerlevelek*, vol. I (1551–1629), Kolozsvár (1910), nr. 139, 101–102; Costin Feneșan, *Diplome de innobilare și blazon...*, nr. 15, 98–99; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *op. cit.*, nr. CXCIV, 111–112.

coroană regală împodobită cu pietre prețioase și perle de mai multe culori. Din vârful coifului se scurg lambrechini de diferite culori, înconjurând și împodobind cât se poate de frumos ambele laturi sau margini ale acestui scut. Reproducerea blazonului realizată după Costin Feneșan.

„*Scutum videlicet militare coelestini coloris, cuius campum sive aream luna hinc recrescens, inde sydus sive stella micans occupare superque ea posito diademati regio gemmis et unionibus varie exornato, lorica instructum brachium humanum humeros infra resectum cubitotenus ad medium innitens, ense vagina nudum sursum porrectum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, cuius verticem diadema regium gemmis unionibusque variegatum exornat. Ex cono autem galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant*”¹⁰

X. 1632 noiembrie 6. *Gheorghe Rákóczi I conferă nobilitate și blazon lui Radutz-Szabo, alias Petrisor de Lugoj (Lugos, Timiș), Luța (Lutza, Brașov) și Beclean (Bethlen, Brașov), împreună cu soția sa, Catarina Sztanilla, și fiul lor, Martin. Armele: pe scut ceruleu, un călăreț, în veșminte negre, pe cal alb, ținând în mâna dreaptă o ramură verde de palmier.*¹¹

XI. 1634 octombrie 24, Pișchint (Piskencz). *Gheorghe Rákóczi I conferă nobilitatea și blazon lui Nicolai Iankul de Lugoj (Lugos, Timiș). Armele: scut militar, drept, în al cărui câmp, de culoare albastră,*

¹⁰ Áldássy Antal, *A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának címereslevelei*, III, Budapest (1906), nr. 555, 225; Nyulásziné Straub Éva, *A Magyar Országos Levéltárban*, nr. 605, 56; Costin Feneșan, *Diplome de innobilare și blazon...*, nr. 16, 100–104 și 270, fig. V; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *op. cit.*, nr. CCXIV, 116.

¹¹ Ioan Cavalier de Pușcariu, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, I, Sibiu (1892), 109, 172; II, Sibiu (1895), 295, 324, 355; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *op. cit.*, nr. CCXXVI, 119.

se află o coroană din care iese un urs, redat pe jumătate, zugrăvit în culoarea sa naturală și străpuns de o lance. Pe scut este așezat un coif militar închis care are în vârful o coroană regală împodobită cu pietre scumpe. Din vârful coifului cad lambrechini de diferite culori, înconjurând și împodobind cât se poate de frumos ambele laturi sau margini ale aceluiași scut. Reproducerea blazonului realizată după Costin Feneșan.

„*Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo sive area corona est deposita ex qua ursus dimidius naturali colore depictus sursum stare et hasta transfixu esse conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus decenter variegatum. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherime ambiunt et exornant*”.¹²

XII. 1636 iunie 2, Alba Iulia. *Gheorghe Rákoczi I conferă blazon lui Ioan Dragumer de Lugoj (Lugos, Timiș).* Armele: scut militar, de culoare albastră, în al cărui câmp sau arie se vede un om, redat în întregime, îmbrăcat cu o haină roșie, ținând cu mâna dreaptă, în sus, o sabie înroșită în care este înfipț un cap de turc, iar cu mâna stângă un mănunchi de spice de grâu bine coapte. Pe scut este așezat un coif militar închis, care are în vârful o coroană regală împodobită cu pietre prețioase. Din vârful coifului cad lambrechini de diferite culori, înconjurând și împodobind cât se poate de frumos ambele laturi sau margini ale aceluiași scut. Reproduserile blazonului realizate după Siebmacher și Costin Feneșan.

„*Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo sive area homo integer rubro amictu indutus, dextera ensi evaginato rutilanti caput*

¹² *Liber Regius*, XVII, în Arhiva Națională Maghiară, fond *Arhiva Capitlului din Alba Iulia*, găsibil și la ANIC, col. *Microfilme Ungaria*, r. 875, c. 834–835; Sándor Imre, *op. cit.*, II, nr. 210, 41; Costin Feneșan, *Diplome de înobilare și blazon...*, nr. 17, 105–107; Laurențiu-Ștefan Szemkovic, *op. cit.*, nr. CCXXXVI, 121.

turcicum infixum sursum, sinistra vero manibus spicam tritici bene maturam tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus decenter variegatum. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherime ambiunt et exornant”.¹³

¹³ *Adel von Siebenbürgen*, 88; Kádár József, *Szolnok-Doboka varmegye monographiája*, vol. V, Deés (1901), 584; Áldassy Antal, *op. cit.*, I (1200–1868), Budapesta (1904), nr. CCLXVII, 161; Nyulásziné Straub Éva, *A Magyar Országos Levéltárban őrzött eredeti címereslevelek jegyzéke*, nr. 666, 60; eadem, *Öt évszázad címerei a Magyar Országos Levéltár címereslevelein*, Corvina, Budapest (1987), 184; eadem, *Címereslevelek jegyzéke. Második, javított, bővített kiadás*, 56, poziția 713; Costin Feneșan, *Diplome de înobilare și blazon...*, nr. 19, 113–117 și 271, fig. VII; Laurențiu-Ștefan Szemkovic, *op. cit.*, nr. CCXLIV, 123.